

України. Реалізація в сучасних умовах концепції державної Церкви в Україні суперечить її національним інтересам як суверенної держави, хоч би як ці інтереси розумілися.

Традиційні українські церкви також повинні навести лад у своїх домівках. Хоча, розгалужена конфесійна структура може чинити опір в Україні, конфесії можуть співпрацювати для досягнення певної форми взаємоповаги та спілкування; визначаючи це, кожна з них об'єднує кілька важливих аспектів української церковної традиції. Досягнення певних форм єдності у роз'єднанні можливе, якщо держава утримається від втручання у церковні справи. Отже, Українська Церква може розвиватися більш повно, а Українська держава – більш демократично, якщо за цього збігу обставин відносно нового початку вони потурбуються встановити взаємини, котрі гарантують автономію церковної сфери.

#### Джерела та література

1. Пашенко В.М. Православ'я в Україні. – Полтава, 1997.
2. Стоцький Я. Релігійна ситуація в Україні: проблеми і тенденції розвитку (1988-1998 рр.). – Тернопіль, 1999.
3. Яроцький П.А. Українська церква, між сходом і заходом. – К., 1996.
4. Липинський В. Релігія і церква в історії України. – К., 1999.
5. Конституція України. – К., 2003.

#### **Володин П. В. Религия и церковь в независимой Украине**

*Бурное развитие религиозной жизни следует рассматривать как объективный процесс и, частично, как процесс самоопределения украинского общества. Формирование определенных тенденций этого процесса, борьбу за сферы влияния, за культовые сооружения предопределяет активизацию самых разнообразных проблем. Следовательно, задание государства с учетом самых разнообразных интересов религиозных организаций, которые действуют в Украине, – сформировать надежную юридическую базу взаимоотношений с церковью на принципах демократии, справедливости, равенства.*

**Ключевые слова:** религия, церковь, конфессии, религиозные трансформации.

#### **Volodin P. V. Religion and church is in independent Ukraine**

*The rapid development of religious life should be studied as an objective process and, partially, as a process of self-determination of the Ukrainian society. Forming of certain tendencies of this process, fight for the spheres of influence, for religious buildings predetermines activization of various problems. Thus, taking into account the most various interests of religious organizations of Ukraine the task of the state is to form the reliable legal basis of mutual relations with church on the principles of democracy, justice, equality.*

**Key words:** religion, church, confessions, religious transformations.

УДК 94:342.827.1(477+470)“1990”

М. В. Дєдков,  
П. М. Жижиян

## СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ В ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ ПРОТЯГОМ 1999-2007 РР.

*Стаття присвячена суспільно-політичним змінам в Україні та Польщі протягом 1999-2007 рр. Особлива увага приділена процесам трансформації політичних систем Польщі та України. Завдяки аналізу результатів парламентських виборів, що проходили в Польщі та Україні протягом означеного періоду виявлено головні особливості суспільно-політичних змін в обох країнах.*

**Ключові слова:** суспільно-політичний, трансформація, парламентські вибори, політика.

Українсько-польські двосторонні стосунки в кінці ХХ ст. на початку ХХІ ст. стали одним з імперативів побудови нової геополітичної парадигми в регіоні Центрально-Східної Європи. Тому аналіз змін у внутрішньополітичному житті обох країн є надзвичайно важливим для розуміння розвитку зовнішньополітичних стратегій цих країн.

Крім того, важливими для вивчення проблеми є публікації різноманітних наукових установ, які спеціалізуються на вивченні проблем зовнішньої політики, таких як Інститут політики (м. Київ) [1]. Проблемам внутрішньополітичного життя України торкається у своїй монографії В. Малярчук [2]. Питанням впливу внутрішньополітичних факторів на двосторонні стосунки присвячена зокрема стаття В. Гевко «Українсько-польські міжпарламентські взаємини» [3]. Цікавим теж для вивчення цього питання є творчий доробок польського дослідника українського походження В. Балюка, зокрема, його монографія [4].

Метою цієї публікації є встановлення основних рис суспільно-політичних змін в Україні та Польщі протягом 1999-2007 рр.

Протягом 1999-го 2007-го років суспільно-політичне життя в Україні та Польщі зазнає значних змін. Причини і наслідки цих змін багато в чому подібні, але є й суттєві відмінності.

Так, на парламентських виборах у 2001-му році у Польщі, перемогла нова політична сила, яка взявши естафету у революційної «Солідарності» розпочала «мирне будівництво». Приблизно в той же час, але трохи пізніше, у 2002-му році в Україні відбуваються парламентські вибори. Перед цими виборами була

впроваджена мажоритарно-пропорційна виборча система [5, с.265], покликана створити передумови для інституалізації суспільно-політичного життя. Ця подія практично заклала підвалини для формування нової політичної структури, де вперше провідну роль у парламенті стали відігравати саме політичні партії, як повноцінні суб'єкти політичного процесу.

Особливістю парламентської передвиборчої кампанії у Польщі 2001-го року була фактична відсутність ідеологічних суперечностей стосовно зовнішньої політики Польщі. Адже зовнішньополітичні орієнтири РП були визначені задовго до цього. Тому-то зовнішня політика і не була основною темою передвиборчих програм партій та блоків. В Україні ж, навпаки, дискусія навколо зовнішньополітичного курсу держави займала далеко не останнє місце у передвиборчій кампанії.

За результатами парламентських виборів у Польщі 2001 р. впевнену перемогу здобув блок партій Союзу Лівіці Демократичної-Унії Праці, набравши 41,4% голосів виборців (див. таблицю 1) [1, с.49].

Таблиця 1

### Результати виборів до Сейму Польщі у 2001 р.

Партії і блоки	Кількість голосів
Союзу Лівіці Демократичної-Унії Праці	41,4%
«Громадянська платформа»	12,7%
Самооборона Республіки Польща	10,2%
«Право і справедливість»	9,5%
Польська селянська партія	9%
Ліга польських родин	7,9%
Акція Виборча Солідарність Правіці	5,6%
Унія Вольності	3,1%

Як ми вже зазначали вище, в Україні парламентські вибори відбулися в 2002 р. Результати виборів до Верховної Ради засвідчили відсутність консенсусу в українському суспільстві щодо пріоритетних питань зовнішньополітичного спрямування держави. Адже до парламенту потрапили політичні сили, програмні засади яких щодо зовнішньої політики України суттєво відрізнялися (див. таблицю 2) [6].

Таблиця 2

### Результати парламентських виборів в Україні у 2002 р.

№ п/п	Партія (виборчий блок партій)	%
1	Виборчий блок політичних партій «Блок Віктора Ющенка «Наша Україна»	23.57
2	Комуністична партія України	19.98
3	Виборчий блок політичних партій «За Єдину Україну!»	11.77
4	Виборчий блок політичних партій «Виборчий блок Юлії Тимошенко»	7.26
5	Соціалістична партія України	6.87
6	Соціал-демократична партія України (об'єднана)	6.27

Серед програмних положень виборчого блоку „Блок Віктора Ющенка «Наша Україна» варто відзначити найголовніші: вихід з СНД, вступ до СОТ, повна інтеграція України до ЄС, активний розвиток військового та військово-технічного співробітництва з НАТО, інтеграція до політичних структур НАТО, активна участь у миротворчій діяльності ООН, поглиблення співпраці з партнерами у блоці ГУУАМ, розширення участі України у роботі міжнародних та європейських організацій.

Найближчий конкурент „Нашої України” – комуністична партія України серед своїх основних завдань у сфері зовнішньої політики називала відродження на новій основі Союзу рівноправних братніх народів як добровільного об'єднання суверенних соціалістичних держав, активний вплив України на поглиблення інтеграційних процесів у СНД, входження до системи колективної безпеки країни СНД; крім того комуністи виступали проти реалізації планів включення України до військових структур НАТО.

Програма виборчого блоку «За Єдину Україну!» аносувала такі основні тези: спільне з Російською федерацією входження до сучасного європейського економічного та культурного простору, використання механізму СНД як засобу узгодження інтересів, у першу чергу, на двосторонній основі, економічне співробітництво в рамках СНД – умова збереження ринків збуту та розвитку економічного потенціалу України, подальший розвиток і оптимізація співпраці України з НАТО.

Виборчий блок Юлії Тимошенко серед головних завдань зовнішньої політики України виділяв наступні: стати авторитетним геостратегічним центром, лідером консолідації країн Центрального і Східноєвропейського регіону, вступ до ЄС і НАТО, економізацію зовнішньополітичної діяльності, широкомасштабне економічне співробітництво з країнами-сусідами, у першу чергу, з РФ, а також з такими провідними країнами світу, як США, ФРН, Велика Британія, Франція, Японія, Китай, Індія.

У програмі ж Соціалістичної партії України серед пріоритетів були братерські відносини з Росією, Білоруссю та іншими сусідами, консолідація та захист слов'янства, збереження позаблокового статусу України. Також українські соціалісти наголошували на помилковості розширення НАТО на схід [2, с.19].

Симптоматичним для результатів парламентських виборів в Україні у 2002-му році стало те, що ті політичні сили, які декларували відверто атакістичні ідеї (насамперед КПУ та СПУ) здобули значну кількість голосів у парламенті, і, відповідно, можливість впливати на зовнішню політику держави.

Даючи коротку характеристику парламентським виборам в Польщі (2001) та України (2002) слід відзначити такі їх особливості:

1. вибори до парламентів обох країн стали черговим підтвердженням різного ступеня розвитку політичної культури в обох суспільствах, адже у Польщі на той час основними суб'єктами політичного життя були партії, які мали безпосередній і вирішальний вплив на всі сфери суспільного життя. В Україні ж навпаки, інституалізація суспільно-політичного життя у 2002-му році тільки розпочиналася. Наслідком такого стану речей стала відсутність чіткої позиції у виборі тієї чи іншої політичної сили для українських виборців;

2. перебіг виборчих кампаній та результати виборів засвідчили різний ступінь консенсусу щодо зовнішньополітичних стратегій розвитку держав: у Польщі практично не виникало суперечок щодо системотворчих засад, в Україні ж дискусія була жвавою і повної переваги не здобула жодна з концепцій геостратегічного вибору держави.

На парламентських виборах, що відбулися в Польщі у 2005-му році, перемогу отримали дві партії правоцентристського спрямування, представники котрих, власне і сформували парламентську коаліцію.

У виборах до сейму (нижньої і головної палати парламенту) перша з них – «Право і справедливість» (ПіС) – набрала майже 27% голосів, а друга – «Громадянська платформа» (ГП) – отримала підтримку трохи більш як 24% виборців. Крім лідерів, до сейму потрапили ще 4 партії, котрі мали своє представництво і в парламенті попереднього скликання: правлячий до того Союз лівих демократів (СЛД) – 11,31%, лівопопулістична «Самооборона» – 11,41%, а також ліво-орієнтована Польська народна партія (т.зв. селянська партія) – 6,96% та право-радикальна Ліга польських родин – 7,97% [7].

Першою характерною ознакою польських парламентських виборів 2005-го року стала рекордно низька явка виборців – всього 40,5% виборців скористалися своїм правом обирати керівництво країни (див. табл.3) [7]. До виборчих урн, на думку польських експертів, прийшли ті, хто найбільше хотів змін у Польщі. Як засвідчили результати тих виборів, найбільше змін хотів електорат правих та центристів після чотирирічного правління «лівих», а також електорат лівих і правих радикалів – тобто виборець здебільшого безграмотний, безробітний і безідейний.

Таблиця 3

### Показник участі виборців у голосуванні під час виборів до Сейму Республіки Польща

№	Рік виборів	%
1	1991	43,2
2	1993	52,0
3	1997	47,9
4	2001	46,3
5	2005	40,57
6	2007	53,88
	Середній показник	45,99

Як ми можемо бачити, показник участі виборців у парламентських виборах 2005 р. є найнижчим. Що більше того, він відображає загальну тенденцію скорочення кількості голосуючих поляків. Особливістю участі в голосуванні різних груп є те, що у 2005 р. мешканці міст брали більш активну участь в голосуванні під час виборів до парламенту порівняно із мешканцями сіл – 43,06% проти 36,18 %. Слід також зауважити, що середній показник участі виборців у парламентських виборах в Польщі значно поступається відповідному показнику для європейських країн (72,6) і є дещо кращим за аналогічний показник для США (39,0) [8, с.276].

Тенденція скорочення участі виборців у голосуванні властива також і для президентських виборів, хоча абсолютні показники участі виборців у виборах президента є значно кращими порівняно із парламентськими виборами. Так, під час президентських виборів у 2000 р. взяли участь в голосуванні – 61,1 %, а під час першого туру президентських виборів 9 жовтня 2005 р – 49,56 %.

Чим пояснюються низькі показники участі виборців у парламентських виборах?

У значній мірі – розчаруванням громадян у діяльності політичних партій, депутатів парламенту та самого вищого законодавчого інституту країни. Напередодні виборів соціологічні агенції постійно фіксували низький рівень довіри до парламенту та партій.

«Це дивно, що поляки так добре вміють боротися за демократію, але не хочуть користатися нею», – прокоментував низьку явку розчарований президент Польщі А. Квасьневський. Однак особливо дивного тут нічого немає, якщо взяти до уваги, що дві останні політичні сили (спочатку права – «Акція виборча «Солідарність» (1998-2001), а потім ліва СЛД (2001-2005) керували країною в атмосфері перманентних корупційних скандалів. Усе це породило неабияке розчарування поляків політикою взагалі і практично «поховало» традиційний поділ польського виборця на «посткомуністів» та «вихідців із «Солідарності». Тому на цих виборах головна боротьба точилася не між «комухами та солідарухами», тобто – лівими і правими, – а між поміркованими націоналістами і консерваторами з ПіС та «прогресивними» лібералами з ГП [9, с.3].

Судячи по результатам виборів, здавалося, можна було говорити про «поворот вправо» польської політичної сцени. Та це було ю значним перебільшенням. Як відзначив один із польських публіцистів, якщо оцінювати економічну програму різних партій у новітній польській історії, то можна прийти до висновку, що в Польщі немає справжньої «правиці» – є лише набожна «лівіяця» [9, с.3]. Це „ визначення може слугувати добрим «ключем» до розуміння головних програмних відмінностей між ПіС та ГП.

Отже, якщо взяти головні програмні пункти обох партій, котрі перемогли на виборах, то їх спільними рисами є: збільшення економічного зростання, зменшення дефіциту бюджету, економія на чиновницькому апараті (зокрема шляхом ліквідації низки державних інституцій та фондів), підвищення добробуту громадянина і безпеки держави. Головні ж програмні відмінності полягають у пропонованих шляхах досягнення цих цілей. Ліберальна ГП пропонує практично повне вивільнення від «пут» капіталу, створення ще кращого інвестиційного клімату, завершення реструктуризації економіки та приватизації державних підприємств, запровадження 15-відсоткового «лінійного податку» [9, с.3]. Біднішим верствам польського населення, яке може трохи постраждати від тотальної лібералізації, ГП пропонує компенсацію у вигляді соціального захисту.

Серед програмних «козирів» ПіС, були плани «посилення кримінальної системи».

Зрештою, головним гаслом об'єднаних цьогорічних виборчих кампаній ПіС було – «Сильний президент, чесна – Польща!». Ще незадовго до парламентських виборів у рейтингах «Громадянська платформа» випереджала «Право і справедливість» майже на 10%. Тому, судячи з польської преси, брати Качинські готувалися до варіанта: президент із ПіС, а прем'єр – із ГП. Порівняльний аналіз результатів виборів до Сейму Польщі наведені у таблиці 4 [7].

Таблиця 4

**Порівняльний аналіз результатів виборів до Сейму у 2001 та 2005 рр.**

Назва партії / партійного блоку		2005	Місця	2001	Місця
1	Право і справедливість /Prawo i Sprawiedliwość (PiS) (права)	27,0%	155	9,5%	44
2	Громадянська платформа / Platforma Obywatelska (PO) (права)	24,1%	133	12,7%	65
3	Самооборона / Samoobrona Rzeczpospolitej Polskiej (SO) (аграрна націоналістична)	11,4%	56	10,2%	53
4	Союз Демократичних лівих / Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD) (посткомуністична, ліва)	11,3%	55	41,0%	216
5	Ліга польських родин / Liga Polskich Rodzin (LPR) (націоналістична)	8,0%	34	7,9%	38
6	Польська Народна партія / Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) (консервативна, аграрна)	7,0%	25	9,0%	42
7	Соціалдемократія Польщі / Socjaldemokracja Polska (SDPL) – соціал-демократична	3,9%	–	–	–
8	Демократична партія / Partia Demokratyczna (PD) – ліберальна	2,5%	–	3,1%	–
9	Виборчий комітет німецької меншини / Komitet Wyborczy Mniejszość Niemiecka (MN)	0,3%	2	0,4%	2
Інші		4,5%	–	6,2%	–
Разом		–	460	–	460

Підбиваючи підсумки в аналізі парламентських виборів в Польщі у 2001-му та 2005-му рр. можна сказати, що парламентські вибори 2005 року в Польщі знаменували собою перехід від посткомуністичного етапу керівництва країною до пост комуністичного.

Фактично, ця тенденція підтвердилась результатами наступних виборів до парламенту Польщі, що відбулися у 2007-му році.

Вибори до Парламенту Польщі 2007 були дотерміновими. І стали вони наслідком розпаду правлячої на той момент коаліції, до якої входили Право і справедливість, Самооборона, і Ліга польських родин (див. табл. 5) [10].

Таблиця 5

**Результати виборів до Сейму**

Партії	Сейм			
	%	Місць	+/-	
1	Громадянська платформа (Platforma Obywatelska, PO)	41,51	209	+76
2	Право і Справедливість (Prawo i Sprawiedliwość, PiS)	32,11	166	+11
3	Лівіяця і Демократи (Lewica i Demokraci, LiD)	13,15	53	-2
4	Польська Народна Партія (Polskie Stronnictwo Ludowe, PSL)	8,91	31	+6

Як показують результати, в Польщі у 2007-му році сформувались два нових великих політичних гравця, які є чітким відображенням двох стійких політичних течій в польському суспільстві. Це перш за все ліберально-демократична (Громадянська платформа) та більш консервативна частина суспільства (Право і Справедливість). Але найголовніше, що продемонстрували парламентські вибори 2007-го року в Польщі –

це стійкість тенденції переходу до пост посткомуністичного етапу розвитку суспільно-політичного життя країни.

Чого, не можна сказати про українські політичні реалії цього періоду. Як ми вже зазначали вище, результати парламентських виборів 2002-го року позначили значний вплив комуністичної партії на формування всіх напрямків як внутрішньої так зовнішньої політики нашої країни.

Саме за результатами парламентських виборів 2002-го року формуються нові опозиційні сили, що розпочали системну боротьбу проти спроб тодішнього президента Л. Кучми встановити своєрідний варіант авторитарного режиму, наслідком чого стала «помаранчева революція» 2004-го року.

Парламентські вибори 2006-го року відбувалися після так званої «помаранчевої революції». Тому, нікого з фахівців не здивувала перемога тих політичних сил, які підтримували обраного в результаті пере голосування президента В. Ющенко.

Отже, перемогу на цих виборах здобули «Блок Юлії Тимошенко», Блок «Наша Україна» та Соціалістична партія України (див. табл. 6) [11], які після довгих перепитів таки спромоглися сформувати «помаранчеву коаліцію», прем'єр-міністром стала Ю. Тимошенко.

Таблиця 6

### Результати виборів до Верховної Ради 2006 р.

Політична сила	% голосів
Партія регіонів	32.14
«Блок Юлії Тимошенко»	22.29
Блок «Наша Україна»	13.95
Соціалістична партія України	5.69
Комуністична партія України	3.66

Відзначимо також, що абсолютну перемогу на виборах до Верховної Ради здобула Партія Регіонів, яка у 2004-му році підтримувала В. Януковича, що був основним конкурентом В. Ющенко за президентське крісло. Така ситуація засвідчила значну поляризацію суспільства. Крім того, наступні події продемонстрували нестійкість союзу бувших соратників по боротьбі з «кучмізмом» і, з рештою, призвели до позачергових виборів у 2007-му році. За результатами цих виборів до Верховної Ради знову ж таки перемогу здобула Партія Регіонів (див. табл. 7) [12].

Таблиця 7

### Результати позачергових виборів до Верховної Ради України у 2007 р.

Партія (блок)	%
Партія регіонів	34.37
«Блок Юлії Тимошенко»	30.71
Блок «Наша Україна – Народна Самооборона»	14.15
Комуністична партія України	5.39
«Блок Литвина»	3.96

Власне кажучи, вся внутрішньополітична ситуація після «помаранчевої революції» 2004-го року – це постійна боротьба бувших опозиційних сил (тобто, «помаранчевих») між собою за сфери впливу та опозиційною їм Партією Регіонів. У калейдоскопі подій, що передували позачерговим виборам до Верховної Ради 2007-го року, які власне і закріпили остаточно олігархічний поділ України на сфери впливу. Фактично, можна стверджувати, що після 2004-го року можна констатувати так званий синдром «постійного переходу» нової політичної системи [4, с.321].

Адже, після 2004-го року відбулася фундаментальна зміна насамперед конституційного устрою України – перехід до парламентсько-президентської республіки. Власне, форма конституційних змін і призвела до того, що розподіл повноважень між основним владними центрами не був чітко прописаний. Саме нечіткість формулювань нової редакції основного закону України призвела до перманентної парламентської кризи протягом 2007-го року.

Всім цим проблемам присвячена величезна кількість публікацій різних політологів, соціологів. Нашим завданням є встановлення того факту, що українська політична сцена протягом 1999-2007 рр. пережила перехід від багатопартійної системи до поміркованої поляризації [4, с.322], свідчення чого є результати парламентських виборів 2007-го року.

Це, з одного боку свідчить про зміни у суспільному житті країни, про формування двох великих груп політичних уподобань виборців України. З іншого боку, якісний склад нових величезних політичних угруповань свідчить про те, що українське суспільно-політичне життя в цей період не змогло перебороти синдром «постійного переходу».

Отже, підсумовуючи все вище сказане, зазначимо, що суспільно-політичні зміни в Україні та Польщі протягом 1999-2007 рр. були значними. І, якщо в Польщі цей період ознаменував собою остаточний перехід до нової політичної системи, то в Україні в означений період політична система перебувала в стадії трансформації.

#### Джерела та література

1. Парламентські вибори в Польщі // Інформаційно-аналітичний огляд. – 2001. – №9.
2. Малярчук В. Міжнародна політика: простір патрійного змагання і співробітництва. – К., 2005.
3. Гевко В. Українсько-польські міжпарламентські взаємини // Р.Ф. Кайндль. Вікно в європейську науку: Матеріали II Міжнародного наукового семінару „Кайндлівські читання” (28-29 травня 2005 р.). – Чернівці, 2005.
4. Baluk W. Kształtowanie systemu partyjnego Ukrainy w okresie transformacji ustrojowej (1987-2004). – Wrocław, 2006.
5. Закон України „Про вибори народних депутатів” // Відомості Верховної Ради. – 2001. – №51-52.
6. Результати голосування на чергових парламентських виборах в Україні у 2002 р. [WWW document]. <http://www.cvk.gov.ua/pls/vd2002/webproc0v>.
7. А. Романюк Парламентські вибори 25 вересня у Республіці Польща: порівняльний контекст [WWW document] // [http://postua.info/A\\_Romanyuk2005\\_2.htm](http://postua.info/A_Romanyuk2005_2.htm).
8. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. – Львів, 2004.
9. Павлів В. Вибори в Польщі: і знову праворуч // Дзеркало тижня. – 2005. – №38.
10. Obwieszczenie państwowej komisji wyborczej z dnia 23 października 2007 r. O wynikach wyborów do sejmiku Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 21 października 2007 r. [WWW document] [http://www.pkw.gov.pl/pkw2/index.jsp?place=Lead07&news\\_cat\\_id=21606&news\\_id=34507&layout=1&page=text-](http://www.pkw.gov.pl/pkw2/index.jsp?place=Lead07&news_cat_id=21606&news_id=34507&layout=1&page=text-)
11. Результати голосування на чергових парламентських виборах в Україні у 2006 р. [WWW document]. <http://www.cvk.gov.ua/pls/vd2006/webproc0v>.
12. Результати голосування на позачергових парламентських виборах в Україні у 2007 р. [WWW document]. <http://www.cvk.gov.ua/pls/vd2007/webproc0v>.

**Дедков Н. В., Жижиян П. Н. Общественно-политические изменения в Украине и Польше на протяжении 1999-2007 гг.**

*Статья посвящена общественно-политическим изменениям в Польше и в Украине в 1999-2007 гг. Особое внимание обращено на процессы трансформации политических систем Польши и Украины. Благодаря анализу результатов парламентских выборов, которые проходили в Польше и Украине в изучаемый период, установлены главные особенности общественно-политических изменений в обеих странах.*

**Ключевые слова:** общественно-политический, трансформация, парламентские выборы, политика.

**Dedkov M. V., Zhyzhyjan P. M. Political processes in Poland and Ukraine in 1999-2007**

*The article is devoted to political processes in Ukraine and Poland during 1999-2007. The special attention is focused on the processes of political transformations in Poland and Ukraine. Author determined the main characteristics of political processes in both countries due to the interpretation of results of Polish and Ukrainian parliamentary elections, which took place in estimated period.*

**Key words:** political process, transformation, parliamentary elections, politics.

УДК 94:314.7–054/7(477/6/7)

Т. А. Драгунова

### ЗОВНІШНЯ МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

*У статті розглядається сучасна міграційна ситуація в південних областях України. Аналізуються міграційний оборот населення регіону, особливості складу зовнішніх міграційних потоків населення за етнонаціональною належністю. Виявляються проблеми, що витікають внаслідок несприятливих міграційних процесів.*

**Ключові слова:** національні групи, міграційні процеси, міграційна мобільність, міграційний приріст, міграційний оборот.

Особливістю сучасної міграційної ситуації в Україні в контексті розвитку національної структури суспільства є трансформаційні перетворення, що супроводжуються проникненням в доволі стійку систему міжнаціональних відносин, яка склалася за часів колишньої держави, нових етнічних груп з країн, що розвиваються, та із Закавказько-Центральноазійського регіону. Наслідком цих процесів має бути зміна расового, національного складу населення країни, формування нового етнічного середовища.

Розглядаючи міграцію населення як переміщення кількісно і якісно визначених спільностей індивідів у просторі, виникає необхідність більш точно окреслити структуру міграційних потоків за чітко вираженими ознаками (вік, стать, освіта, релігійна та національна належність, сімейний стан, професійно-кваліфікаційний рівень, належність до різних типів населених пунктів (місто, село), регіону, напрямів переміщення). Ці риси характеризують рівень участі різних груп населення в міграційному процесі, визначають тип їх міграційної поведінки, етапи адаптаційного процесу, а це в свою чергу є основою при розробці заходів регулювання міграційними процесами.

Вплив міграційних процесів на етнонаціональний склад населення досліджувався вченими різних галузей знань: істориками, етнографами, філософами, фахівцями міжнародного права, економістами і демографами. Детальний аналіз ролі, що відіграє міграція населення в системі чинників етнічного розвитку,